

Izhaja
10., 20. in zadnjega
dné vsakega meseca.

Naročnina
stane 1 gld. na leto.

Posamne številke
po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise

pošiljajte uredništvu

»Glasnik«

Cesta v Mestni Log 4,

Oglasila

delavcev, ki nimajo dela,
ali delodajavcev, ki
iščejo delavcev, se vspre-
jemajo zastoj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 19.

V Ljubljani, 10. julija 1899.

Letnik V.

Slaba znamenja.

Preteklo stoletje se je slabo končalo. Francoska revolucija je doma prelila potoke nedolžne krvi in po nji je vstala v celi Evropi dolgotrajna vojska, ki je nestevilno nesreč prinesla med ljudstvo. V znamenju krvi se je pričelo sedanje stoletje. V tem znamenju se je tudi nadaljevalo. L. 1830 je bila nova revolucija na Francoskem; l. 1848. so bili upori po celi Evropi. L. 1870 je bilo polno prelite človeške krvi. Velikih vojsk je imelo naše stoletje celo vrsto. Vmes pa se bje neprenehoma v manjših bitkah, toda brez konca, najhujši — socialni boj.

Žalosten je pogled v prihodnost. Najbolj žalostno je pa to, da večina ljudij ne misli na to. »Revolucija je nemogoča; saj imamo vojake«, tako se tolaži kratkovidni svet. Dejanske razmere pa kažejo, da živimo sredi revolucije. In sicer smo vsako leto na slabšem. Strnimo, kar se ravno sedaj godi.

V naši avstrijski državi je vse političko življenje narobe. Državni zbor nosi samo prazno ime; nasprotja med narodi so priklopila do vrha. Politiške stranke se bojujejo strastveno med seboj. Protikrščanske, takozvane svobodomiselnice čete divjajo kot brez uma. Socialna demokracija stopa vedno bolj na ulico in vedno krepkeje vporablja pljunke, blato, gnoj, gnjila jajca in tudi krepelca in palice. Nobeden ni več varen pred njo. V Gradcu je moral pred nekaj dnevi vladni komisar od shoda uiti skozi okno. Na Dunaju se obnaša od judov najeta in plačana socialno-demokratska stranka kot obsedena. Na severnem Českem je vsak dan kak večji ne-

red; razdivjanost pri shodih je na dnevnem redu.

V Belgiji rohné socialni demokratje v očitnem puntu. Poulični boji so stali že mnogo žrtev.

Na Španskem v Madridu, Valenciji, Barceloni in po drugih večjih mestih so vedni boji. Vojaki in žandarji streljajo na upornike. Mnogo je ranjenih; nekaj do smrti zadetih. Uporniki napadajo povsod najbolj samostane.

Na Francoskem so judje zmagali. Jud Drajfus je zopet doma, a zato je nastal le še večji prepir.

Na Balkanu je med Srbi, Bolgari, Albanci, Turki in Grki hudo nasprotje, ki se kaže v mnogih krvavih praskah.

Na Laskem je tudi vse javno življenje izpodkopano. Nemiri po raznih krajih so tako rekoč stalni.

Ali ni to trajna revolucija? Kaj pa hočemo še več? Ali niso to najslabša znamenja za prihodnost? Ob času, ko zborujejo zastopniki držav v Haagu, da bi se razgovarjali o miru, pa divja boj na vseh koncih.

Ko presojamo te žalostne razmere, ne smemo pozabiti korenine, iz katere izvirajo. Ta korenina se imenuje — brezverstvo ali odpad od krščanstva. Tako imenovani izobraženci so že v proštem stoletju vedno bolj jeli odpadati od verskega in cerkvenega življenja. V našem stoletju se je ta odpad še bolj pospešil. Redke izjeme so takozvani izobraženci, ki izvršujejo, še bolj redke tisti, ki v javnosti nevstrašeno branijo verska načela. Odtod vse zlo! Saj vidimo na Fran-

coskem, Laskem, v Belgiji in Španiji in pri nas pri navedenih nemirih, da izobraženci vso nezadovoljnost ljudstva obračajo proti katoliški cerkvi, proti klerikalstvu. V tem oziru so si pri nas »Narode«, »Rodeljube« in »Rdeči prapor« zvesti bratci, ravno tako kot si tudi povsod drugod radikalci, liberalci in socialni demokratje podajajo roko. Ljudstvo se zapeljuje po brezverskih izobražencih in v zdravilo vseh njegovih bolečin mu kriče goljufni voditelji, da se bojuje proti klerikalcem.

V Avstriji se je letošnje leto začela med Nemci gonja »proč od Rima«. Krog 4000 Nemcev je odpadlo od katoliške cerkve in prestopilo k protestantstvu. Mnogo se piše o ti stvari. Navadno se bere, da to gibanje nima nobenega pomena, da je samo političko in ne versko. Mi pa sodimo, da je to gibanje za naš čas zelo velikega pomena. Prav za prav je odpad od katoliške cerkve v večji meri vedno bil političkega pomena. Tako je protestantstvo dobilo toliko odpadnikov samo vsled politike nemških knezov in angleškega kralja. Ravno tako je razkol grške cerkve imel svoj izvor v politiki carigradskih cesarjev. Tudi sedanji odpad v Avstriji ima res političke namene, toda s tem ne more biti rečeno, da je brez pomena. Toliko družin iz prave vere — v krivoverstvo! To je grozno žalostno. Tem žalostnejše pa, ker nam priča, kako globoko je z brezverstvom razjedeno naše izobraženstvo. Ker nima nobene vere, zato tako lahko menja versko ime. In brez verskega prepričanja niso samo tisti, ki so oglasili svoj odpad pri

LISTEK.

Samokrat.

(Črtica iz kmečkega življenja. — Tinej Marinič.)

Ljudje so pravili mnogo, mnogo, nekaj resničnega, nekaj izmišljenega, Krokov Janez je pa le svojo vedel. Če so mu očitili, da je revež, da nima nič, da nosi še očetovo obleko in drugo, ni imel proti temu nič, in mi se tudi ne bomo jezili, je bilo tudi nekaj resnice na tem. Bil je ubog kočar, pa naj si pomaga kam, če si more. Če so mu pa nagajali, da je samec še sedaj, ko je že zdavnaj bilo čas obrniti se, tedaj pa ga je pograbil mala jezica. Kaj bi ga ne? Tako miren človek, kot je bil Krokov Janez, se ne najde v vsakem kotu. Le poslušajte! V volitve se ni vtikal celo nič, niti potem ne, ko ga je počastil s svojim posetom sam agitator liberalne stranke in mu dal okusiti nekoliko prevarljive pijače.

»Kaj mi mari«, dejal je, poiskal motiko ter odšel, da bi se iznebil nadležnega izkušnjavca.

Sodili bi tedaj lahko, kako miroljuben je bil Janez Krok. Toda vedno ni bilo tako, sicer bi ga jaz ne mogel nositi na dan in bi ga pustil v miru. Zdaj pa, naj zameri gori ali doli — saj morda ne bo zvedel — bom povedal nekaj iz mirnega njegovega življenja, ki je bilo le enkrat skaljeno. Enkrat so ga zmotili, saj drugič ga ne bodo. Pa začnimo.

Tako-le je bilo. Poleg po očetu podedovane kočje je imel Janez tudi edino žival pri hiši (da ne prištevamo velike množine one drobnice, ki se nepovabljena priseli v hišo), imel je kozo Marogo. In ta koza Maroga mu je prinesla na njegovo edino veselje ono leto še dva kozleta. Zdaj je imel mnogo skrbi, ki pa mu je imela tudi prinesiti pričakovani sad. Res. V Š. je bil semenj.

»Sveti križ božji«, dejal je Janez, odvezal kozliča ter ju odgnal. Kako je prodajal, to naj nas ne skrbi, trdimo pa lahko, da dobro, ker ga tisto popoldne najdemo v gostilni, kar nikakor ni bila Janezova navada. Nikakor ne. Danes pa je šel, da v svojo nesrečo, tega revež Krok ni vedel. O sv. Roku je precej

vroče, in to človeka silno žeja, zato si tudi Krokov Janez ni pogasil svoje žeje takoj pri prvem pollitru. Žejen je bil prav čimdalje bolj. Ne vemo, kje vzroka iskati, ali v vinu, ali v Janezu. Pa naj bo, kakor hoče, precej pozno je sedel Janez, pa še vedno sam. Se reče, ne sam, kajti zdaj pa zdaj je koga poklical k sebi, pravega druga pa ni imel. Iz prvega nadstropja se je čulo glasno rajanje, tam je bila godba in ples, a Janez ni mogel gori — ker ni znal plesati. Zdaj pa se mu je vendar pridružil, pa ne prijatelj, niti znanec, ampak nekdo. Bil je bolj »gosposki« oblečen, prisedel k Janezu, a ta se ni zmenil za nj. On se ni klanjal vsaki gosposki suknji, in sam je trdil, da ni vsak gospod, ki nosi »frak«, in da je njegov klobuk preveč vreden, da bi ga privzdignil pred kom drugim, kot pred domačimi gospodi.

»Li veste kaj novega?« vpraša tujec, ki je vidno hotel začeti pogovor, iz takega namena, se ne vé.

Janez se je ozrl malomarno na sopivca, in nekaj ponosa se je vzbudilo v njem. Glej,

gosposki, marveč še ogromno število drugih, ki po svojem mišljenju niso nič boljši od prvih. Ljudstvo pa motijo taki ljudje z napačnimi politiskimi načeli in ko so tako pokvarili, kar so mogli, spravljajo ljudi tudi v verskem oziru tja, kjer so sami.

Zalostna znamenja končujočega se stoletja naj nas zvežejo tem trdnejše skupaj, da v obrambi svojih načel vstrajamo v blagor našega ljudstva. Naj pride, kar hoče: bodimo pripravljeni!

Socijalni demokratje in delavci.

Ze velikrat smo dokazovali, da ni socijalnim demokratom prav nič za resnično zboljšanje delavskih razmer, marveč da jim je glavna reč slepiti jih z materijalistko-sanjarskimi načrti za bodočnost in jih ohraniti slepe hlapce judovskim voditeljem. Za vzgled smo navajali tudi nemške socijalno-demokratske poslance, ki so brez izjeme vsi glasovali proti zakonom, ki so se tikali delavskega varstva. Ker pa naši nasprotniki le še nočejo verjeti tega dejstva, jim danes iz zapiskov nemškega državnega zbora prijavljamo par odstavkov iz govorov dveh katoliških poslancev, ki so se, kot je znano, prvi postavili za delavce.

Prof. dr. Hitz e je dejal dne 21. prosenca 1893: »Sploh moram obžalovati, da so nas gospodje socijalistične stranke kaj malo praktično podpirali. V odločnem trenutku so glasovali proti vsem socijalnim zakonom. Če bi mi hoteli ravno tako delati, bi bili danes ravno tam, kot pred 20 leti in nikoli ne bi prišli naprej. Morda porekó: saj ni nič škodovalo, večina je bila zagotovljena. — Toda povdarjati moram, da bi katoliški poslanci marsikatero nadaljno zahtevo uveljavili v zakonih za delavsko varstvo, ko bi mogli računati na vašo popolno podporo pri sklepnem glasovanju.«

Poslanec dr. B a c h e m je dne 3. svečana 1893 to-le izjavil: »Zadnja leta smo precej dosegli v korist nemških delavcev, korak za korakom, toda vedno ob nasprotstvu socijalno-demokratske stranke. Ta je glasovala proti bolniškemu zavarovanju, proti zavarovanju za starost in onemoglost in končno je glasovala proti zakonom za delavsko varstvo, ki smo jih vlansko leto uveljavili. Gospodje, če bi bile vse stranke

tako delale, kot je socijalno-demokratska, bi ne imeli danes niti bolniškega zavarovanja, niti zavarovanja za starost in onemoglost, niti tistih omejitev časa, tistega varstva v korist delavskim družinam, ki ga je prinesel naš zakon o delavskem varstvu. Mladičem, ki so sedaj pri svojih 20 letih vaši najbolj goreči rekruti, lahko pravite, da se v sedanjem državnem redu ne sme ničesar upati, toda starejšega delavca, ki ve, kako je bilo pred 20 leti in kaj se je od tedaj storilo, ne boste preslepili.«

Pri ti priliki moramo povdarjati, da je Avstrija v omenjenih zakonih capljala za Nemčijo. Naši katoliški poslanci so predlagali zakone za delavsko varstvo in zavarovanje še preje; toda vlada se jim je protivila, dokler niso bili sklenjeni na Nemškem. Zato pa po pravici trdimo, da so nemški socijalni demokratje glasovali v nemškem državnem zboru tudi proti koristim naših delavcev. Če bi bila njihova obveljala, bi tudi pri nas se ne imeli nobenega zakona o delavskem bolniškem zavarovanju ali o delavskem varstvu.

Da so naši socijalno-demokratski poslanci ravno taki kot nemški, spričuje najbolj zakon o zbolšanju plač državnih služabnikov. Ko bi socijalni demokratje v državnem zboru ne bili nasprotovali temu zakonu, bi naši državni služabniki že zdavnaj imeli boljše plače. Tako pa tarna in toži nešteto družin, ki so upale poboljška. Sedaj se čuje, da bo vlada po cesarski naredbi vendarle zboljšala državnim služabnikom plače. Če jih bo — upajmo —, jih bo proti volji socijalnih demokratov, ki se boré samo za svoje gospodarstvo, ki se pa dejanski nikjer ne brigajo za pravi delavski blagor.

Naše obzorje.

Kamorkoli se kedo obrne, opazi nagromadeno kopico revščine. Delavsko ljudstvo se čimdalje bolj stiska in izkorišča. Židovska vseuničujoča konkurenca raste z vsakim dnem. Vseled tega se zmanjšujejo zaslužki. Grozna sila gladu goni iz domovine na tisoče in tisoče pridnih ljudi v daljne tuje kraje, da si tam ohranijo vsaj življenje. Tako n. pr. slovansko ljudstvo iz Galicije roma trumoma v Ameriko, ker s 15 kr. dnevne plače, katero plača delavcu poljski plemič ali pa jud, nobena družina ne more živeti. Delavcem po

predilnicah, tkalnicah, papirnicah in sličnih tovarnah se ne godi dosti bolje. Naš kmet ob trdem delu komaj dobi za črni sok. Koliko je krajev po kmetih, kjer pečejo kruh samo ob gotovih praznikih, sicer ne vedó, kaj je kruh. Posestva so v večini zadolžena, treba je torej delati za obresti in davke. Cena pridelkom je nizka, da se z njo ne izplača nikdar trud pridelovanja, in vender je ta cena za druge delavce previsoka. Kjer ni zaslužka, se tudi po nizki ceni ne more kupiti. Veleindustriji tožijo, da obrt peša, da ni kupcije in prometa, pri tem pa eden drugega konkurenčno vničujejo. Na to, da bi se ljudstvu dali pošteni, dobri zaslužki, na to nihče ne misli. Toda brez krvi ne živi nobeno telo. Tako mora ob judovskih gospodarskih tuberkulih poginiti popolnoma splošno blagostanje. Poleg gospodarsko slabih razmer širi se med obupujoče ljudstvo čimdalje bolj zganjpitje, ki pomaga vničevati ljudi. Menil bi marsikdo, da so industriji modernega časa nasprotniki pijančevanju. Toda temu ni tako. Brezvestni špekulantje hočejo, da se ljudje duševno izgube, ker jim potem nekaj časa potrpežliveje služijo. Zganjar ni zmožen resnega mišljenja, on ni zmožen poštene organizacije, on ni zmožen skrbeti za samega sebe, kako li še za svojo družino. Pri tem propada vrednost in samozavest delavcev v zadovoljstvo brezvestnih in brezsrčnih špekulantov. Nasproti tem gajilim gospodarskim razmeram pa opazamo, da naš državni aparat ne deluje, da nima gonilne sile. V naši državi se še nikdar ni posebno mislilo na povzdigo obru in splošnega blagostanja. Vsaka strankarska vlada skuša vedno le zadostiti političnim težnjam svojih pristašev. Za resno gospodarsko delo ni časa. Naša država, razburkana po notranjih političnih razmerah, ni niti zmožna storiti kaj vspešnega za zboljšanje občnega blagostanja. Liberalci prošlih časov so si polnili le svoje žepe, za blagostanje ljudstva jim ni bilo mar. Slepili so nas z neizvršljivo svobodo, pri kateri se bodo kuhali polni lonci mesa. Res se kuha meso privilegirancem, splošno ljudstvo je pa dobilo mesto mesa — kamenje. Tako je naše gospodarsko obzorje zakrito s temnimi oblaki liberalnih grehov. Pri nas med Slovenci razjeda poleg gospodarskega blagostanja liberalizem še posebej steblo vere in narodne samozvesti slovenskega ljudstva, ker se brati z renegatstvom in nemštvom. Tako vidimo

mislil si je, saj si tudi ti za med ljudi, in rãdoveden vprašal:

»Kaj pa tacega?«

»Tu pri Rožiču bo neki semnjar umrl. Vino; slabo vino, vidite, tako je dandanes.«

»Ka-aj?« čudil se je Janez, ki je menda pozabil, da je v gosposki družbi, in vzdignil svojo mero ter gledal skozi njo proti luči, če ni tudi tu morda kaj nevarnega za njegovo življenje.

»O, ne bojte se, tu je poštena pijača, pri tej hiši imajo pošteno vse, tam je pa zato tako (primaknil se je bližje), ker so oderuhi, ki kmeta tarejo. Vidite, vi kmetje ste reveži, ker se daste voditi takim ljudem, ki vas izkoriščajo. Pomilovanja vredni ste; kar morejo, vas stiskajo, obiraje, goljufajo, vi ste pa premehki, pa se jim daste.«

Lahko verjamemo, da Janez niti polovice vsega ni razumel. In ker je »škricom« sploh le malo verjel, niti pazil ni od začetka, zadnje besede so mu pa vendar prav zadonele po ušesih. Pogledal je na svojega dobrega »prijatelja«, ki je tako skrben za njegovo blaginjo.

»E-e, reveži, reveži smo, pa kaj hočemo!«

»Kaj hočemo? Pomislite, tudi vi imate svoje pravice.«

»Seveda jih imam, če mi kdo kaj hoče, mu jih naložim na hrbet, pa imam svojo pravico.«

»Pa še drugačne, naj vam povem. Saj boste menda še pili?«

»Seveda. Bilež, še eno.«

Med tem pa se je začel pouk. Gladka beseda in vse, kar je ta povedala, donelo je Janezu lepo po ušesih. Precej ni pritrdjeval in je hotel ostati mož kot do zdaj; pa kar ga je nekaj privzdignilo in jelo se mu je zdeti, da je edino pravo, kar mu veli ta-le dobri prijatelj-sopivec...

Drugo jutro se je vzbudil ubogi Janez v svoji listnici. Ni se mogel spomniti, niti kako je domov prišel, niti kam je spravil denar, o katerem ni bilo sedaj ne duha ne sluha, le eno mu je hodilo po glavi, to je bil lepi nauk, katerega je čul sinoči. Malo čuden se je zdel sam sebi, in zavedel se je, da je pil, mnogo pil, kar škodi zelo človeku, ki ga leto in dan ne pokusi.

Sreča je bila, da je imel tudi Janez kakor vsak človek prijatelje. Njegov dobri prijatelj, sosed Tonček, katerega je usoda združila tesneje z Janezom, bila sta namreč oba reveža morostarja, samo s tem razločkom, da je bil Janez sam, Tonček pa z mnogoštevilno družino, — ta je šel torej ravno na delo, ko se je Janez šele pripravljaj napraviti si nekaj zajuterk, da si popravi »slaba usta«.

»Si vender srečno vstal?« ogovori ga ta.

»Kako misliš?«

»Kaj nič ne veš, saj si hotel celo vas imeti in o nekej enakosti si godel. Da je vse tvoje, kakor drugih.«

»Pijača, pijača!«

Zdaj se je spomnil tudi Janez. Začel je z nova misliti in pretehtavati z vso učenostjo svojih možganov oni nauk, pa se mu je zdel pravi. Z veliko hlastjo je povzril borni svoj zajuterk, sedel na škrinjo in se zatopil v — misli. »Vraga, kako se že pravi: Sam ... samo ... krati, ne, ne, samokrasti, tako menda, da. Res je.« Zdaj pa je prišla njegova Maroga k njemu. Prijatla sta bila silno. (Dalje.)

samo žalostne politične in gospodarske pojave v naši domovini. Tem žalostnim razmeram nasproti pa se prikazuje kot jutranja zarja med nami krščansko-socialna misel, ki nam obeta lepših dni, ako homo hoteli pravočasno spoznati nje pomen za blagostanje naroda. Viharji že tulijo in grom bobni, vsi nasprotni elementi se zbirajo, da bi s črnimi oblaki zatemnili to našo zvezdo vodnico. Toda zastoj je ves trud, kolikor večje je sedaj besnenje in eviljenje, toliko lepše bo, ko se nam zjasnijo prihodnji časi. In zjasniti se mora, temu je porok tako lepo se razvijajoča krščansko-socialna organizacija med nami. Temno obzorje, ki nas sedaj obdaja, pa nam naj bode v večni spomin, kam zajdejo ljudstva, ako jih obvlada brezsrčni, mrzli in topi liberalizem.

Oj ti megla!

Zložil Leo Levič.

Oj ti megla, siva megla,
da bi ti do mene segla,
dala svoje mi peruti,
da kot ti bi mogel pluti
pod nebo azurno, sinje,
kjer domovje vseh milin je!

Lahno kakor ti bi plaval
in s peruti poigral...
Z jasne pa neba višine
gledal kras bi domovine
in obličje cvetno njeno,
ki je ljubim tak iskreno.

Pa oh, kakor meni zdi se,
nič ne meniš zame ti se...
A še boljše, da s peruti
kakor ti ne morem pluti
in z neba višine zreti
domovini v obraz sveti!

Ker srce bi tuge mrlo,
ko veličje nje bi zrl
in obličje res slovesno,
a tako otožno, resno,
in s solzami napojeno,
v rane srčne zatopljeno...

Politika po svetu.

V Belgiji je jelo vreti. Socijalni demokratje in liberalci so jeli delati proti sedanjí vladi in večini državne zbornice poulično politiko in kakor vse kaže, ne brez uspeha. Povod temu je volilna preobnova v Belgiji. Koalirani »radikalci« bočejo občno in jednako volilno pravico, dočim se vlada upira popolno jednaki volilni pravici. Občno volilno pravico namreč že imajo. V Belgiji je na krmilu katoliška vlada, ki razpolaga v parlamentu z dvetretjinsko večino. Reči moramo, da mi v sedanjem boju simpatizujemo z demonstranti v toliko, kolikor se ti res boré za tisto, kar imamo mi zarisanega v svojem krščansko-socialnem programu, in ker smo demokratičnega duha. Nikakor pa ni odobravati načina, na kateri izražajo svojo zahtevo. Napaka marsikakega katoliškega politika je, da se boji ljudskih glasov. Dal Bog, da bi taki možje še o pravem času hoteli spoznati, da je sedanjí čas čas demokratizma, ter bi s tem rešili ljudstvo liberalcev in socijalnih demokratov. Spominjamo se besed sv. očeta, ki so jih izrazili o Belgiji, rekoč: »Sedaj je v Belgiji še katoliška vlada, ali bode propala, ako se ne združijo katoliki.« To združenje pa more imeti le tedaj uspeh, ako se izvrši na katoliško-demokratičnem stališču. Občna in jednaka volilna pravica ne more biti krščanstvu nikdar v kvar, posebno ne, ako ljudstvo vidi, da je svoje pravice dobilo po

krščanskih možeh. Od sedanjega boja pa seveda ni pričakovati nikakega uspeha, ker se družijo socialisti z liberalci, katerim se gre le za poraz katoliške večine, za delavske koristi se pa menijo toliko kot za lanski sneg. Ravno vsled tega boj v Belgiji nima pravega pomena.

Tudi v Španiji se pojavljajo razne rabuke zaradi prevelikih davkov, katere je Španjcem nakopala dolgotrajna vataja na Kubi in vojska z Ameriko. Seveda tudi tam izrabljajo republikanci položaj v svojo korist in hujskajo ljudi k upor. Dal Bog katoliški Španiji srečen konec notranjim homatijam.

Naša organizacija.

Romanje na Brezje, katero so priredili 9. t. m. odbori ljubljanskih kršč.-socialnih društev in tretjeredniki, je bilo prava manifestacija slovenskega krščanskega ljudstva, ki se je izvršila ob najugodnejšem vremenu in najvzornejšem redu. S posebnima vlakoma se je pripeljalo jutraj ob polu 9. uri v Radoljico nad 2200 Ljubljancem s presvetlim g. knezoškofom, ki je v Medvodah stopil na vlak. V radoljski župni cerkvi je dal Presvetli blagoslov z Najsvetejšim, potem se je pa razvrstila procesija in sicer na čelu zastava »slovenske krščansko-socialne zveze«, za njo vsi možki, potem zastava »katoliške družbe«, za njo Presvetli z duhovščino, končno bandero tretjerednikov in za njo žensstvo. Ves sprevod je bil dolg dobre pol ure hodá. Mej prepevanjem litanij Matere Božje in molitvijo sv. rožnega venca so dospeli romarji, pozdravljeni povsodi s slovesnim zvonjenjem in streljanjem iz topičev k znamenju, pri katerem se odcepi pot na Brezje od glavne ceste. Tu so romarje pričakovali breški prebivalci s cerkvenim banderom, društveniki z Jesenic in iz Tržica z zastavama. Skupno so se potem romarji podali v prostorno cerkev na Brezjah. Tu je imel Presvetli krasen govor o pomenu in namenu romanja, govoru pa je sledila tiha maša z blagoslovoma. Peli so lepo domači peveci. Popoldne ob 3. uri je imel Presvetli pete litanije in takoj na to se je razvrstil sprevod, kakor jutraj ter se vil proti Lescam, ker je na radoljskem kolidvoru premalo prostora za toliko ljudi. S prvim vlakom se je peljal presvetli gospod knezoškof, ki je potem zopet v Medvodah izstopil in se podal v Goričane. Kaj takega Brezje in okolica ne vidi vsak dan, kajti reči se sme z vsó gotovostjo, da je bilo včeraj na Brezjah nad 5000 ljudi.

Shod na Pristavi. Pretečeno nedeljo, 2. t. m., popoldne ob polu 4. uri je priredilo slovensko katol. del. društvo javen ljudski shod na Pristavi pri Tržicu. Predsednikom je bil soglasno izbran gospod Ahačič iz Tržica. Gospod Mosker je razvil krščansko-socialni program, pojasnoval je zborovalcem, po kateri poti je mogoče ustvariti boljše razmere delavskih stanov. Gostinčar je govoril o političnem položaju v Avstriji, povedal vzroke, zakaj ne more delati državni zbor. Treba se nam je organizovati, da se moremo braniti nasilsteu sovražnikov. Gospod Jakopič je dalje govoril o pomenu krščansko-socialne organizacije z ozirom na ljudstvo. Pozval je tudi navzoče, da dné 6. t. m. zakurijo v čast sv. Cirilu in Metodu kresove. Gostinčar je potem priporočal zborovalcem, čitati dobre časopise in knjige. »Glasnik«, »Delavski prijatelj« sta odločno dobra delavska lista, naj si enega ali drugega naroči vsak delavec. Za premožnejše priporoča »Slovenski List«. Delavci moramo v javnem življenji pokazati, da smo zreli in vredni boljših časov in veljave. Ker se nihče več ni oglasil k besedi, je predsednik z živio-klicem cesarju zaključil lepi shod.

Socijalne zadeve.

Cerkev za reveže. Od nekelej je spadala skrb za reveže v cerkvene zadeve. Pri posameznih farah se je nabiralo premoženje, iz katerega so se podpirali reveži. Večinoma je bilo to premoženje zapuščina farnih duhov-

nikov. Država se je v vse vtaknila in je tudi to premoženje revežev, če ni bilo posebej navezano na faro, izročila občinam. Samo po sebi se umeva, da župani, ko razdeljujejo revežem miloščino, ne morejo s telesno dobrodelnostjo zvezati tudi skrb za vero in nrvnost. Splošno lahko rečemo, da so pri sedanjih razmerah in po sedanjih postavah reveži in občinski uradi na slabšem, nego je bilo preje. Kjer se je pri farah ohranilo še kaj premoženja za reveže, gre vse bolje in gladkeje izpod rok. Na Štajarskem n. pr. ima cerkev v 442 farah 1.218.083 gld., premoženja za reveže. Vsako leto se razdeli nad 71.000 gld. Občine, ki imajo vendar za reveže stalne dohodke, pa imajo samo 800.000 gld. premoženja. Ogromni razloček, da se v občinsko revno blagajno steka do mala samo izsiljeni denar iz raznih kaznij, doklad, v cerkveno pa res iz ljubezni darovani zneski, pa tudi mnogo pomenja. Socijalnim demokratom svetujemo, naj preštejejo, ko znajo tako dobro šteti, koliko cerkvenega in duhovniškega denarja je bilo v naši državi darovanega za reveže. Potem naj to primerjajo z darili judov in liberalcev. Morda se jim potem zasveti v glavi, da vendar ni res, kar lažejo njihovi voditelji o klerikalstvu.

Posredovanje med delavci in delodajavci. Delodajavci se vstavljajo vsaki delavski organizaciji in vsaki zakoniti določbi, po kateri bi delavci nastopali kot svoja skupina. To se vidi tudi iz poročila za leto 1898 o francoskih mirovnihih sodiščih med delavci in delodajavci. Ta mirovna sodišča imajo posredovati, če so delavci in delodajavci zadovoljni s posredovanjem. V lanskem letu so sprožili posredovanje: delodajavci 22 krat, delavci 313 krat, obe stranki 14 krat, mirovni sodnik pa 232 krat. — Odbili so posredovanje delodajavci 180 krat, delavci 16 krat in obe stranki 13 krat. — Tu se vidi, na kateri strani nočejo miru; zraven pa tudi, da bi moralo biti posredovanje obvezno, kadekoli je potrebno. Pri nas seveda o takih posredovanjih ni ne duha ne sluha.

Socijalni demokratje in delavci. V premogokopih krog mesta Herne na Vestfalskem so zadnji čas rudarji vstavili delo. Zadrževali so večjo plačo in sicer po pravici. Delničarji vlečejo tam ogromne dobičke. Ker so pa delavci v ti okolici večinoma Poljaki, Slovenci in Čehi, so jih nemški socijalni demokratje naravnost izdali. Po svojih listih pišejo, da nimajo s stavko ničesar opraviti in celo pozivljejo svoje somišljenike, naj gredo zopet na delo. Zanimivo je, da povdarjajo socijalni demokratje, da nimajo nobenega vpliva na delavce. Kadar se gre za kako komedijo, vedno vpijejo, da so vsi delavci za njimi; če pa je treba poseči v res delavskih zadevah vmes, se pa potuhnejo.

Ženske — občinske odbornice. — Dne 7. junija je sklenila londonska državna zbornica, da smejo tudi ženske voliti v občinske odbore. Sklep je bil vsprejet s 35 glasovi večine. Za predlog so glasovali konservativci, unijonisti, radikalci, katoliški Irci in celo nekaj liberalcev. Tudi minister Balfour je glasoval zanj. Pomenljiv je ta sklep, dasi bo skorej gotovo zavržen v gorenji zbornici.

Stavke na Nemškem. S 1. jan. 1899 se je na Nemškem otvoril urad, ki natančno zapisuje vse delavske stavke. V svojem prvem poročilu za prvo četrtletje naznanja, da je bilo v tem času pričetih 191 stavk, izmed katerih se jih je te tri mesece 151 končalo v 408 podjetjih s 16.246 delavci.

Katoliška delavska društva na Nemškem. V »Zvezo« južnonemških katoliških delavskih

družb je stopilo 281 društev s 46.535 člani. 102 društev ima svojo blagajno, iz katere so izplačali 25.784 mark rodbinam umrlih članov. Blagajno za bolnike si je ustanovilo 105 društev, ki so izdala za podporo 89.833 mark. Lastne hranilnice ima 63 društev, v katere so vložili leta 1898. 143.740 mark. Knjižnice brojijo nad 10.000 knjig. Šest društev ima vsako svoj lastni društveni dom v skupni vrednosti 2 milijonov mark. Tako deluje delavstvo, če se združuje.

Ptica.

Leo Levič.

Ptica krila je razpela,
jaderno priplula k nam ...

Poje pesem svojo bajno,
nam ogreva srca plam.

Vse krog nje se gnjete ljudstva
nje poslušaj sladki spev,
ki z milobo svojo čara
trume krepih mož in dev ...

A to niso trume brojne
ljudstva razuzdanega,
ljudstva našega so trume,
veri, domu vdanega.

In ta ptica ni vam ptica,
vera zveličavna je,
spev pa nje sladko doneči
misel socialna je ...

Drobtine.

Kaj je liberalizem? Ker je liberalizma po trditvi »kranjskih liberalcev«¹ več vrst, je pač važno vprašanje, kaj prav za prav je liberalizem, v koliko vrst se deli liberalizem in v katero vrsto ali stopinjo liberalizma spadajo slovenski liberalci? Po temeljitem premišljevanju tega vprašanja pridemo do sledečega zaključka: a) židovski liberalizem: svoboda fine goljufije. b) nemški liberalizem: pogin slovenskim narodom. c) slovenski liberalizem: živijo Svegeļ, živijo Šafer, živijo Tavčar, proč z ljudskimi pravicami in ljudsko organizacijo, živeli oderuhi, pogin farjem, servilizem ljudstvu, slava nemčurjem in prostituciji. Mogoče da ima liberalizem še kako drugo načelo, toda v javnem liberalnem življenju in vrvenju opazamo le zgoraj navedena načela, koja vsa se vjemajo v tem, da nasprotujejo temeljnim naukom krščanske pravičnosti in morale. Žalostno pri tem je le to, da se teh propalo gnjilih načel oklepajo tudi naši vzgojevatelji mladine — učitelji. Toda: »vsaka sila do vremena.«² Tudi tu se mora pričeti daniti, tudi učitelji bodo prisiljeni učiti se resno misliti. Tudi učitelji morajo spoznati, da v liberalizmu za nje ni kruha in ne prostora. Tudi učitelji morajo postati toliko samostojni in narodni, da se ne bodo držali za frake Šafer-Svegeļ-Tavčarjeve nemčurske koalicije, v škodo lastnemu svojemu rodu.

Iz Idrije. (Konec.) Ako ste jih na trgovskem shodu, jih že niste na pravem mestu za vas. In kako ste mogli biti v nadi, da se bo kaj o obrtniških stvarih govorilo, ko tisti, ki so vas na shod vabili, so vaši prvi, najhujši vničevalci. Pri nas ni bilo še nobenega konsuma, ko so trgovci že razne rokodelske izdelke prodajali, katere so pa dobili le iz tovarna, n. pr. obleko, obutev, klobuke i. t. d. Takrat niso hoteli vaši prijatelji: trgovci in oštirji shodov sklicevati in vas rokodelce na nje vabiti, takrat so se vam posmehovali, ko ste se vi jezili, kakor se vam tudi danes lahko, ker ste šli z njimi zoper sami sebe in zoper nas v boj. Nadalje pišete, da so vam konsumna društva ravno tako škodljiva, kakor trgovci. S tem ste povedali, da nimate nobenega pojma niti o konsumnih društvi, niti o gospodarskih zadrugah, o tistih, ki hočejo delati po krščansko-socialnem načelu, pa ne po mokraško, da bi se vse vničilo, kakor v tukajšnjem mokraškem konsumnem društvu delajo, katerega udje mislijo, da drug ne dela in ne živi na svetu, kot samo mi rudarji; pri njih je ravno tako, kakor vi pišete o

trgovcih, da imajo maslo in obleko v enem loncu, v drugem klobuke in mast, v tretjem obuvala in sol i. t. d. Upijejo, smo delavstva rešitelji, a sami rokodelcu kruh jemljejo, in če k njim pristopi, mora jim turški davek dati, to je, če se zmenijo, da rokodelci svoje izdelke njihovim udom prodajo, mora v konsum 5 odstotkov davka plačevati; tega pa udje ne pomislijo, da morajo potem pri rokodelcu tistih pet odstotkov dražje plačati, ker ta v zgubo ne more dati, a je in pije pa ravno tako kot mi, in davka in doklad ima že tako dovolj, zraven še drago stanovanje. — Naše krščansko gospodarsko društvo upam, bo pravilno po krščansko-socialnem programu delovalo v prid in korist splošnega delavstva. Kar nam priroda dá, življenje in dobra kapljica, blago za obleko in svinjska plečeta, to se bo prodajalo, dobiček udom dajalo, ščipke od udov jemalo, dobro prodajalo ter udom v korist vse delovalo. Imate zoper to kaj, rokodelci? Nadalje se jezite čez trgovce, da stvar vašega rokodelstva prodajajo, pri tem jih pa sami podpirate. Čevljar, namestu da bi dal krojaču obleko delati, gre k trgovcu po hlače, krojač gre k trgovcu po čevlje, po klobuke k trgovcu oba skupaj i. t. d., to vam jaz dokažem! Pfej, sram vas naj bo, namesto, da bi se rokodelci sami organizovali in zoper svoje vničevalce v bran postavili, greste jim pomagat, da bodo vas ložje dušili! Jaz kot rudar grem po čevlje k čevljarju, obleko dam delati krojaču i. t. d. in z zaruženo močjo za svoje pravice se bom vedno bojeval. Vedno na strani delavca. Kaj pa vi, rokodelci idrijski? Mislim, da morate molčati, ker ste na liberalni podlagi; po drugih mestih snujejo rokodelci svoje zadruge, svoja konsumna društva, vi ste pa zoper nje, pfej! — Nadalje nekaj pišete, da so se trije oštirji udeležili shoda, ki niso liberalci. Nam je vse jedno, zoper nas so šli, akoravno jim mi škode ne bomo delali, ker petijota ne bomo prodajali in v kleti nam tudi ne bo vino rastlo. Potem pravite, da so bili tam tudi socialni demokratje. To vem in tudi to, da je Železnikar konsumna društva napadal; tu imajo pa socialni demokratje svoje konsumno društvo. Čudno to! Kaki liberalski bratci pa so ti? Nadalje pravite, da za dovoljenje nas ne bode prosili, kadar se bode kakega shoda udeležili; tega vam ni treba, zato imamo prostost. Nadalje pravite, da naj vas v miru pustimo; zato se vam ni treba bati, saj sem vam že povedal, da gremo v prihodnje svoji k svojim! Potem stoji v vašem članku, da se mi zna tako zgoditi, kakor se je z nekim gospodom v Ljubljani. Kaj ne da, s čast. g. Koblarjem, ko ga je liberalna omika napadla. No, le pokažite tudi vi svojo izobraženost, saj nekoliko mi je že znana z 6. dne aprila, ko smo se skupaj vozili iz Ljubljane. Zajec nisem, skrival se vam ne bom, molčal vam ne bom, zoper laž in krivico bom vedno zabavljal. Toliko vam v odgovor.

Po »Slovenskem Narodu«.

Zdaj pa še nekaj, ker imam ravno pero v rokah. Dne 25. maja je tudi eden naših liberalcev z nosom poril, ga poznam, rad visoko slovensko govori, pa ne zna, ima premalo možgan. Osebe, čez katere zabavlja, bodo že odgovorile, če se jim bo vredno zdelo odgovarjati. Le na zadnji članek dam, kot odbornik zadruga, čez katero zabavlja, par besed v odgovor. Gospod dopisnik »Narodu«³ piše: »Konečno mi je še omeniti, da so dobili za katoliko konsumno društvo erarične prostore za borih 100 gld. na leto, a prejšnji najemnik je plačeval nad 600 gld. najemnine. Res lepo gospodarstvo tukajšne direkcije, oziroma poljedelskega ministerstva! Ko na stotine ubogih rudarjev mora stanovati v nezdavih, niti za hlev primernih prostorih, erarična stanovanja se pa oddajajo za bagatelne svote za strankarska društva. Ali se bo o tem na merodajnem mestu spregovorila primerna beseda?«⁴ — Tu se pokaže nov liberallec kot prijatelj delavstva. Prejšnji najemnik je dajal res 600 gld., pa je imel hišo, hlev, vrt in travnik in pa dobiček je hranil za svoj zep. Mi bomo imeli pa popolno samo hišo, ker družega ne potrebujemo za naš obrt. Najemnine je nam rudniška direkcija tako računala, kakor da bi paznike in

rudarje v stanovanje vzela, to znaša 100 gld. Pri tem bomo davek od hiše sami plačevali, drugače bi ga moral erar od tistih 100 gld. plačevati, in pri tem je še vse znotrajje pravilo na naše stroške! Naša zadruga ni strankarska, temveč splošna. In če smo prostor po taki ceni dobili, kakor bi ga pri liberalcih gotovo ne bili, komu bo v prid? Edino delavcem in paznikom, manjši stroški in nižje cene bodo pri blagu. Kar se pa stanovanj tiče, je direkcija že precej rudniških hiš sezidala. Koliko jih je pa že obična? Pač, eno je, mestno hišo, katera stane samo 52 000 gld., a to ni stanovanje za siromake, ker prav za prav nima nobenega prostora za stanovanje, to je hiša, le za mestni lišp narejena, pa sapramihelsko slana. Mislim, da za naše mestece bi bila hiša za 25 tisoč dosti lepa in tudi bolj prostorna ko ta, ostalo bi bilo še 27 tisoč goldinarjev. Direkcija računi na vsak tisoč goldinarjev eno stanovanje, in to računi najvišje, pa naj bo tako, za 27.000 gld., kateri bi se bili lahko prihranili pri občinski hiši, bi se bilo naredilo najmanj za 27 revnih družin stanovanje. K temu pa molčite, tu pa vam ne migajo ustnice, ker je potreba, vi prijatelji ljudstva! Servus!

Brumen Lovrenc, rudar v Idriji št. 97.

Delavci na Šmarni gori. V nedeljo, dne 2. t. m. so se podali po vsakoletni navadi delavci iz Medvod in Gorič na Šmarno goro in presvetli g. knezoškof jim je v svoji ljuboznosti sam opravil božjo službo v cerkvi Matere božje. Ginljivo je bilo gledati spreved vernih delavcev, ki so od zoamenja nadalje glasno molili rožni venec, ter tako mej ubranim zvonenjem dospeli v cerkev. Po prekrasnem govoru presv. nadpastirja se je pričela sveta maša, pri kateri sta stregla gg. dvorni kapelan in pa župnik iz Preske. Ubrano petje je vodil g. preški učitelj. Delavci — udeleženci izrekajo vsem preiskreno zahvalo, pred vsem pa presvetlemu knezoškofu za njegovo veliko ljubezen do delavskih trpinov. Bog povrni stotero!

Lep soprog. Neka uboga perica je prisluzila 10 gld., katere je nesla svojemu hišnemu gospodarju za najemščino, da je ne vrže iz hiše, ostalo je pa bila obljubila prinesiti pozneje v nekaterih dneh. Domov prišedša je povedala svojemu možu, da je nesla gospodarju desetak. Mož pa ne bodi len, je tekel k gospodarju in mu jokaje jel pripovedovati, da je ženo, ko je prišla domov, zadela srčna kap. Ker nima denarja, da bi plačal po nji pogreb, prosil je gospodarja, naj mu vrne desetak. Gospodar nič hudega sluteč, je še pomiloval svojega najemnika radi nesreče in mu vrnil desetak, češ, pogreb je prej ko najemščina. Popoldan se je podal gospodar iz hiše in v ulici Giulija srečal žensko, ki je bila za las podobna oni, ki mu je prinesla dopoldan desetak. Ves presenečen vpraša žensko, ako ni umrla. Pojasnilo se je, da si je njen mož izmislil drzno šalo, da je izvalil desetak od gospodarja in šel zanj pit. Ženska je jokala, da bode morala z nova delati, da prisluzi za najemščino. Lep mož tak zares!

Pred sodiščem. Branitelj: Povejte mi, gospod priča, ali je imel zatoženec navado živigati, kadar je bil sam? Priča: Tega ne morem povedati, gospod doktor, ker nisem bil z zatožencem nikoli skupaj, kadar je bil — sam.

Mladenica,

ki se želi izučiti v sirarstvu, sprejme sirarna v Zagorju ob Savi.

Podpisani usojam si slavnemu p. n. občinstvu, zlasti gospodom trgovcem uljudno naznaniti, da sem otvoril v Ljubljani

zavod za snaženje
stanovanj in oken.

Prevzemam v snaženje izložbena in sobna okna ter likanje sob. Tudi cele nove stavbe prevzemam v temeljito očiščenje, istotako tudi javne zavode in urade.

Čestita naročila prejemlje iz prijaznosti Jožef Maček, prodajalnica tobaka, Mestni trg št. 6.

V obilni obisk se priporoča

Peter Matelič,
Martinova cesta št. 81.